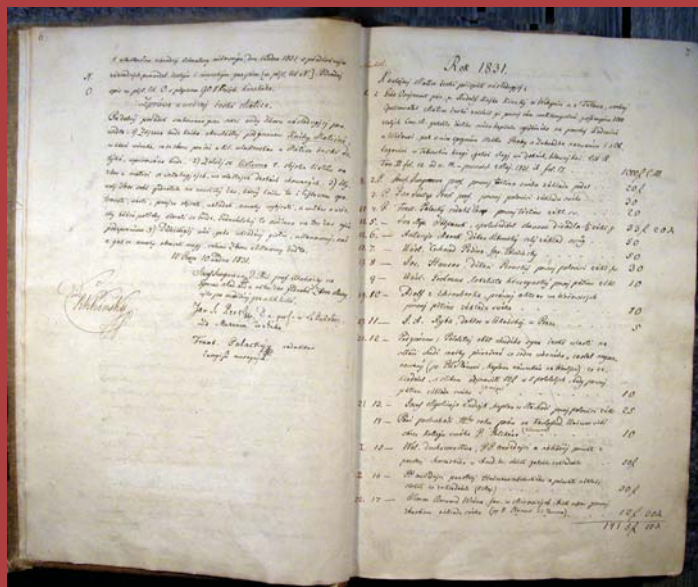

Vlastenské, dnes Národní muzeum bylo založeno předními představiteli šlechty, usazené v Čechách, na principu národně indiferentního zemského patriotismu. Až po uplynutí prvního desetiletí existence Muzea se podařilo českým vlastencům vedeným Františkem Palackým vtisknout této instituci novou podobu. Muzeum se stalo ústavem, který k svým původním úkolům přibral i aktivní péči o záchranu a rozvoj českého jazyka a písemnictví. K tomuto účelu byl při Muzeu založen Sbor pro vědecké vzdělávání české řeči a literatury. Hlavní představitelé sboru, Josef Jungmann, Jan Svatopluk Presl a František Palacký, zveřejnili dne 1. ledna 1831 svolání „Vlastencům národní literatury naší milovným“, ve kterém bylo oznámeno založení finančního fondu, který měl sloužit k vydávání hodnotných českých knih. Tato pokladnice dostala po vzoru Matice srbské, založené již v roce 1826 Pavlem Josefem Šafaříkem v Novém Sadu, název Matice česká. Fond měl vzniknout z dobrovolných příspěvků, jejichž dárci, pokud se zavážou věnovat zakladatelský příspěvek 50 zlatých (tzv. zakladatelé), budou dostávat knihy vydávané Maticí zdarma. Funkci tzv. kurátora, tj. hlavního představitele Matice, zastával prvních pět let, až do své předčasné smrti, Rudolf kníže Kinský, který Matici věnoval do vínku velkorysou finanční částku. K Matici se v minulosti hlásili především studenti, představitelé nižšího duchovenstva, úředníci a učitelé, v menší míře i šlechta.

Rudolf kníže Kinský (1802–1836), první kurátor/předseda/ Matice české.

Matice česká převzala v roce 1832 do své péče vydávání Časopisu Českého muzea, který pod názvem Časopis Národního muzea vychází dodnes. Zamýšlený odvážný projekt na vydání české všeobecné encyklopedie se

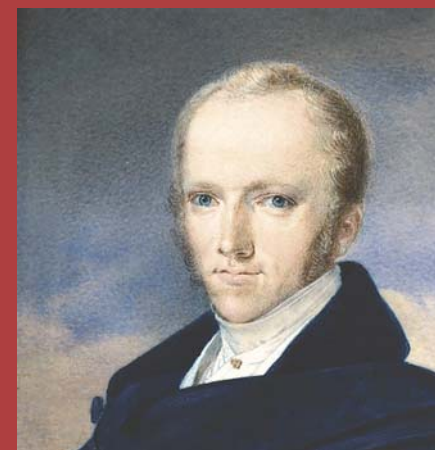
Kniha maticní ř.č. I./ obsahuje zápisy z jednání Sboru pro řeč a literaturu vlastenskou a informace o vedení peněžního fondu Matice česká z let 1831 až 1846. V červenci 1982 byla prohlášena kulturní památkou (dnes je uložena v Archivu Národního muzea v Praze).

nepodařilo v původně plánované době uskutečnit. Hotová hesla, vypracovaná pro encyklopedii již v šedesátých letech, získal později F. L. Rieger a ve spolupráci s nakladatelem I. L. Koberem je začlenil do první české encyklopedie (Riegrův slovník naučný). Mezi nejvýznamnější vydavatelské počiny Matice české patří pětidílný Slovník česko-německý Josefa Jungmanna (1834–1839) a Slovanské starožitnosti P. J. Šafaříka (1836–1837). Největší rozvoj přišel ve čtyřicátých letech, kdy se stal novým kurátorem český vlastenec Jan Norbert rytíř z Neuberka a kdy P. J. Šafařík předložil nový rozsáhlý nakladatelský plán. Členství v Matici české se brzy stalo přímo vlasteneckou povinností.

Matice česká vydávala několik edičních řad: Staročeskou bibliotéku (např. V. Kornel ze Všehrd: Knihy devatery, J. A. Komenský: Didaktika), Novočeskou bibliotéku (J. Smetana:

Silozpyt či fysika, A. Marek: Základní filosofie, logika, metafysika, J. Jungmann: Slovesnost) a Bibliotéku klasiků (Vergilius, W. Shakespeare). Encyklopedický slovník nahrazovala řada Malá encyklopedie nauk, v níž vycházely populární publikace různých oborů (V. V. Tomek: Dějepis český, V. Staněk: Přírodopis, F. M. Klácel: Dobrověda, K. V. Zap: Všeobecný zeměpis). V rámci této encyklopedické edice vydávala Matice i mapy (Mapa království Českého, Příruční atlas všech dílů světa atd.). Kromě Časopisu Národního muzea se Matice ujala ještě přírodovědeckého časopisu Živa a Památek archeologických a místopisných.

V padesátých letech 19. století byla Matice pod policejním dohledem, dokonce ze Sboru musely odejít takové osobnosti, jako byl Palacký nebo Neuberk. Po politickém uvolnění v šedesátých letech mohla Matice pokračovat ve své práci svobodněji. Významným podnikem se stalo vydávání překladů Shakespearových dramát, jichž vyšlo celkem 37. Tento reprezentativní počín dokumentoval široký rozvoj a úroveň našeho překladatelství a zároveň podnítil původní básnickou tvorbu.

Portrét Františka Palackého (1798–1876), zakladatele Matice české, od Heinricha Schöidla, pravděpodobně z roku 1828 (originál je uložen ve sbírkách oddělení starších českých dějin Historického muzea NM).

Matice česká se nezabývala jen vydavatelskou činností. Zasazovala se o lepší postavení českého jazyka na školách, snažila se o zvýšení úrovně literární kritiky a jednala o zavedení českých přednášek na pražské univerzitě. Zasloužila se rovněž o vznik České akademie věd. S úspěchem rozšířila okruh své působnosti tím, že získala na venkově dopisovatele, kteří napomáhali rozvoji kulturního života ve svých oblastech (např. Antonín Marek na Mladoboleslavsku nebo Matěj Josef Sychra na Žďársku).

Matice česká a její vydavatelský program se staly vzorem pro nová česká nakladatelství, vznikající ve velkém měřítku zejména v poslední čtvrtině 19. století.

Po vzniku Československé republiky se postavení Matice české výrazně změnilo tím, že získala státní subvence. Její význam v českých národních dějinách zvláště ocenil prezident T. G. Masaryk ve své přednášce, kterou přednesl v Panteonu Národního muzea v roce 1931 při příležitosti stého výročí jejího vzniku. V době nacistické okupace byla činnost Matice výrazně omezena, státní subvence jí byly odepřeny. Na svou předválečnou činnost se snažila navázat již krátce po osvobození. V roce 1946 byl předložen ediční radou nový nakladatelský plán. Vydavatelská činnost pokračovala omezeně až do roku 1949. Tehdy jí bylo odňato nakladatelské právo a mohla pokračovat jen v přednáškové činnosti. V roce 1968 se Matice pokusila získat zpět své vydavatelské oprávnění a rozvinout svou práci v souvislosti s úkoly Národního muzea. Byly již připraveny konkrétní tituly, ale následná doba normalizace všechny plány a naděje zmařila. Matici české hrozil dokonce zánik. Zachránila se jako sekce normalizační Společnosti přátel Národního muzea. Matice úzce spolupracovala s Knihovnou Národního muzea zejména pořádáním přednášek s literárněvědnou a knihovnickou tematikou. Když byla v roce 1990 opět plně obnovena Společnost Národního muzea, Matice česká se

stala její sekci pod patronací Knihovny Národního muzea. Navázání na původní nakladatelskou činnost však bránil nedostatek financí. Až v roce 2005 se podařilo vydat první publikaci, životopis českého historika Františka Palackého od Josefa Pekaře. V současné době pokračuje Matice v tradicích své vědecké a osvětové práce zejména na poli kulturní historie, knihovnědy a knihovnictví. Pořádá přednášky a kulturní pořady (literární vycházky, prezentace nových publikací, zájezdy apod.), vydává Zpravodaj Matice české a jeho literární přílohu Maticí listy, snaží se dále rozvíjet svou vydavatelskou činnost a popularizuje činnost Knihovny Národního muzea. Nabízí svým členům řadu výhod (volný vstup do všech expozic Národního muzea, slevy při nákupu knih, především v pražských nakladatelstvích a knihkupectvích, atd.). Spolupracuje s kulturními institucemi a školami a svým působením usiluje o zvýšení znalostí národní kultury a o zkvalitnění českého národního vědomí ve společnosti.

Kontakt:

Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea, Václavské náměstí 68, Praha 1, 115 79, tel.: 224 497 333, e-mail: matice_ceska@nm.cz, <http://www.nm.cz/snm/matice.htm>

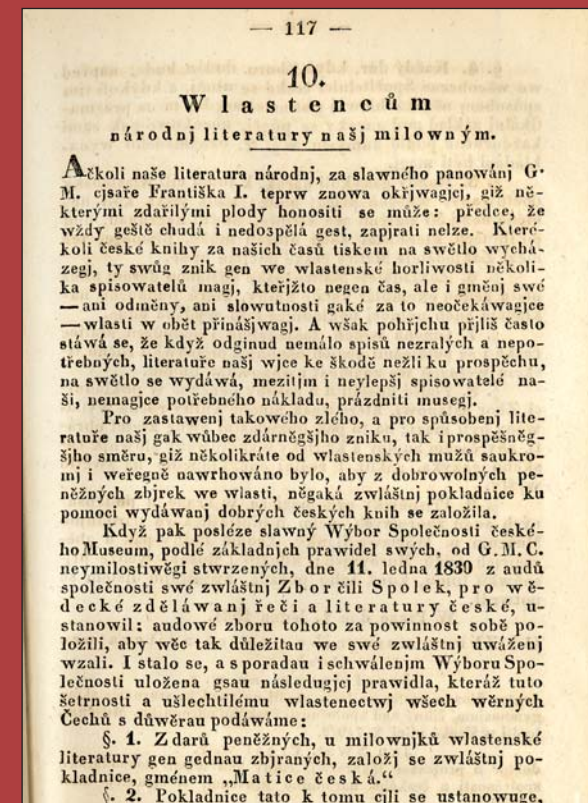
Úřední hodiny:

první středa v měsíci od 15. do 17. hod. v zasedací síni Národního muzea v přízemí hlavní budovy Národního muzea.

Podmínkou členství v MČ je vyplnění členské přihlášky a řádné placení členského příspěvku.

MATICE ČESKÁ

SEKCE SPOLEČNOSTI NÁRODNÍHO MUZEA

Provolání Vlastencům národní literatury naší milowným z 1. ledna 1831, otištěné v Časopise Českého musea, kterým bylo oznámeno ustanovení fondu Matice česká.